

© TWAN WIERMANS

Wat weten we over staartbijten?

Begin februari vond er een workshop plaats in Barcelona waarbij wetenschappers uit verschillende EU-landen hun kennis over staartbijten bij varkens uitwisselden. Zowel beleidsinitiatieven als lopende onderzoeken kwamen aan bod. Spanje was gastland voor Italiaanse, Deense, Franse, Duitse, Ierse, Portugese en Belgische wetenschappers.

Jolien De Reu, landbouwconsulent Boerenbond

Het directoraat-generaal Gezondheid en Voedselveiligheid van de Europese Commissie bezocht alle deelnemende landen om te bekijken hoe zij een betere uitvoering kunnen geven aan richtlijn 2008/120/EG inzake de

minimumnormen ter bescherming van varkens. In meer begrijpbare taal: hoe landen het niet-routinematig couperen van staarten in uitvoering brengen. De lidstaten hebben vervolgens een actieplan opgemaakt en voorgelegd aan de Europese Commissie. Dat staartbijten

een complex en multifactorieel probleem is, daar is iedereen het over eens. Alle landen ontwikkelden dan ook een risicobeoordelingstool waarbij factoren die staartbijten in de hand kunnen werken op de varkensbedrijven geïdentificeerd worden. Elk land heeft zijn eigen versie en deze verschillen heel wat.

Staartletsels inschatten

Deense en Duitse varkenshouders moeten staartletsels registreren en documenteren. Franse varkenshouders moeten staarten scoren op aanwezigheid van letsels. Vlaamse varkenshouders moeten foto's bijhouden van ▶

Veehouderij

staartletsels om aan te tonen dat staartbijten effectief een probleem is op het bedrijf. Daarnaast moeten varkenshouders uit Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Portugal en Vlaanderen een risicobeoordeling uitvoeren. In Italië, Spanje en Ierland zijn het de veeartsen die een analoge risicobeoordeling moeten uitvoeren. Deze laatste drie landen werken ook aan een systeem om in de toekomst slachtgegevens mee op te nemen in de risicobeoordeling. In de Deense beoordeling komen aspecten rond beschikbaar water, voedersamenstelling, verrijkmateriaal, ventilatie en klimaat, diergezondheid en management aan bod. In Vlaanderen ligt de focus op het scoren van de interesse van de dieren in het verrijkmateriaal.

Groep met lange staarten

In Denemarken worden varkensbedrijven waar er minder dan 2% staartletsels zijn, verplicht om bij een klein groepje varkens de staarten lang te laten. Ze moeten deze dieren gedurende alle seizoenen opvolgen. Als de ervaringen hiermee goed zijn, moet deze groep het jaar nadien uitgebreid worden. Indien het niet goed loopt, moet de risicobeoordeling opnieuw opgemaakt worden. Het pijnpunt op het bedrijf moet vervolgens aangepakt worden, waarna er een nieuwe poging moet gedaan worden. Indien het bedrijf echter biggen produceert voor de exportmarkt, kan het van deze verplichting vrijgesteld worden als zijn afnemer aangeeft enkel geïnteresseerd te zijn in gecoupeerde biggen. Ook in Italië en Spanje wil men varkenshouders verplichten om een aandeel van de varkens niet te couperen; echter hoe dit in de praktijk zou geïmplementeerd worden, was nog niet duidelijk. Franse varkenshouders worden verplicht om te stoppen met couperen indien ze geen letsels van staartbijten vaststellen. In Duitsland kunnen varkenshou-

Op dit bedrijf van de Batallé-groep wordt gewerkt rond verrijkmateriaal, het verbeteren van de luchtkwaliteit en bezettingsdichtheid.

ders er zelf voor kiezen om een deel van hun dieren niet te couperen. Als tegenprestatie worden ze dan vrijgesteld van het opmaken van een risicobeoordeling voor deze groep.

Onderzoek

In Portugal werd een proef opgezet waarbij 500 varkens met lange staarten opgevolgd werden naast een even grote groep met gecoupeerde staarten. Er werd aan de groep met lange staarten extra verrijkmateriaal verschaft. Desondanks was het staartbijten bij deze groep een veel groter probleem, 68,6% van de dieren had minstens één wonde. De onderzoekers kwamen op een hogere kost van 3,55 euro per dier wegens extra gebruik van verrijkmateriaal en diergeneesmiddelen. In Ierland wil men een risicoanalysetool ontwikkelen voor gespeende biggen, aangezien in dat stadium vaak de eerste problemen worden opgemerkt. Het is de bedoeling om deze tool nadien uit te breiden voor alle andere diercategorieën. De Vlaamse onderzoekers stelden de dierenwelzijnsscanner voor. Verder kondigden zij ook aan dat ze in 2020 nog een project rond staartbijten zou-

den indienen binnen de landbouwtrajecten van het Vlaams Agentschap voor Innoveren en Ondernemen (Vlaio). In de biologische varkenshouderij liep er tevens een project rond staartbijten met de naam 'PigLow'. In Wallonië werd een project 'HouPig' ingediend met als doel de eerste indicaties van staartbijten te herkennen.

Verrijkmateriaal

In Duitsland rondde men een experiment af waarbij men het effect van verschillende types organisch materiaal als verrijkmateriaal in de biggenbatterij op de verwonding van de staarten bekeek. Gehakseld stro en hooi en stro en hooi in pelletvorm werden meegenomen. De beste resultaten werden bekomen bij stropellets. In een ander project worden in een eerste stap extreem verrijkte hokken gecreëerd waarbij de problemen met staartbijten kunnen vermeden wor-

Staatbijten is een complex en multifactorieel probleem.

den. Nadien wordt er getracht om een aantal elementen weg te laten zodat de kost om het hok in te richten gereduceerd wordt, maar waarbij het staartbijten wel nog steeds onder controle blijft. Er wordt maximaal ingezet op het indelen van het hok in verschillende zones voor verschillende gedragingen: eten, rusten, mesten, urineren, spelen ... In Denemarken werden groepen varkens met lange staarten gehouden. De varkenshouders kregen de opdracht om elke dag de staartpositie van de dieren te scoren. Ze kregen wekelijks ondersteuning van de onderzoekers. Bij bepaalde vaststellingen werd er ingegrepen door extra verrijkmateriaal te voorzien. Stro, koorden of jute zakken werden als verrijkmateriaal gebruikt. In Frankrijk werden varkens met lange staarten gehouden, zowel in diepstrohallen als op roostervloer. Zij concludeerden dat staartbijten op de roostervloer niet vermeden kon worden ondanks het verschaffen van voldoende verrijkmateriaal. De technische resultaten waren wel goed. In Spanje ontwikkelt men webinars om varkenshouders te trainen. Dit zijn interactieve video's waarbij er tijdens het eerste gedeelte uitleg gegeven wordt, maar waarbij er ook vragen gesteld worden.

Te gast bij Batallé

We werden ontvangen door Cesc Illas, een van de dertien dierenartsen van de Spaanse Batallé-groep. Dit familiale bedrijf is 100 jaar oud en bestaat uit veertien zeugenbedrijven, twee veevoederbedrijven, een slachthuis en een eigen genetisch selectiebedrijf. Er worden op jaarbasis een half miljoen vleesvarkens afgemest binnen twee verschillende genetische lijnen. 70% 'witte varkens' zijn het resultaat van een F1-zeug (kruising Duroc en Landras) en Piétrain als eindbeer. 30% is pure Duroc en wordt onder de merknaam 'Batallé el único' als kwaliteitsproduct in de markt gezet.

Het bedrijf neemt deel aan een operationele groep waarbinnen er gezocht wordt naar haalbare strategieën om staartbijten te reduceren. Er wordt gewerkt rond verrijkmateriaal, het verbeteren van de luchtkwaliteit en bezettingsdichtheid. Cesc vertelt dat het bedrijf al wat ervaring heeft opgedaan met het niet couperen van staarten. De beste resultaten verkrijgen ze bij de vrouwelijke Durocs. Enkel daar werken ze voorlopig met kleine testgroepjes met lange staarten. Zowel in de niet-gecoupeerde groep als in de gecoupeerde groep hebben ze geregeld last van staartbijten. Het is vaak onduidelijk wat de specifieke oorzaak is. Is er iets mis met ventilatie, voer, water of is er stress in de groep? Anderzijds kan staartbijten ook ontstaan als secundair probleem, bijvoorbeeld na een probleem met oornecrose. "In de zomer is het probleem veel groter dan in de andere seizoenen." Alles moet perfect zijn om Duroc in 8 maanden te produceren. Zelfs als je alles perfect doet, loop je nog steeds het risico dat er iets mis gaat.

Het bedrijf kiest voor *multisuckling* in de kraamstal. Na zeven dagen worden de tussenschotten tussen zeugen omhoog gezet waardoor biggenesten bij elkaar kunnen komen. Men kiest hiervoor opdat de biggen sneller vast voeder zouden opnemen. Ze zien hierdoor een positief resultaat op de groei. Vanaf week 5 worden er al staartletsels door staartbijten gezien (tussen 5 en 15% bij Duroc). Maar een vroeg probleem zet zich niet sowieso door tot bij de vleesvarkens. Al heeft Cesc wel aan dat het moeilijker is om problemen te zien bij de vleesvarkens. Indien staartbijten wordt gedetecteerd, wordt de beschadigde staart bespoten met een product met slechte smaak. Specifiek in de biggenbatterij worden feromonen van de zeug wel eens gebruikt, maar dit is zeer duur. De bijter isoleren is praktisch niet haalbaar en wordt dus ook niet toegepast. ■

Varkenshouderij in Spanje

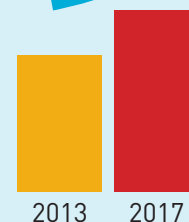
- Tweede grootste producent van EU (na Duitsland).

18,2% van de EU-productie

+ 25%

- Tussen 2013 en 2017 kende Spanje een productiegroei van 25%

- Belangrijkste productieregio is Catalonië (42,2% van de slachtingen)
- Geïntegreerd productiesysteem